

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

Til Uddannelses- og forskningsminister
Jesper Petersen
M: min@ufm.dk

København, den 10. maj 2022

Åbent brev om kernefagligheden i de kunstneriske uddannelser

Brevet sendes til Uddannelses- og forskningsministeren, til Kulturministeren, til Folketingets Udvalg for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser og til Folketingets Kulturudvalg samt til pressen.

AT TÆNKE MED MATERIALERNE

Skal Danmark have stærke formgivningskompetencer i fremtiden?

I kølvandet på den debat, der p.t. udspiller sig om bl.a. designuddannelserne, er Akademiraadet af flere udøvende designere, kunsthåndværkere og arkitekter blevet bedt om at forholde sig til sagen.

Akademiraadet mener, at det er af helt afgørende betydning, at kernefagligheden hele tiden er i fokus på de kunstneriske uddannelser, både når det gælder undervisning og forskning.

Vi danskere er vant til at omgive os med velfungerende og ofte smukke brugsgenstande, både derhjemme og i de offentlige rum. Det skyldes, at design i århundreder har spillet en meget væsentlig rolle i opbygningen af Danmarks nationale identitet, og dansk design driver den dag i dag stadig en stor del af den danske eksport- og turismeindustri.

Dansk design har også været en del af den særlige udgave af velfærdsstaten, vi har arvet, både i økonomisk forstand, som en eksportindustri med mange arbejdspladser, og som ramme for vores hverdagsliv.

Den guldalder, der internationalt kaldes "Danish Modern", blev til i et ligeværdigt samspil mellem arkitektur, billedkunst og design, og favnede alle aspekter af det gode liv i Danmark, fra boliger over sygehuse og rådhus til store fabriksanlæg.

Krisen på designuddannelserne er så alvorlig, at denne væsentlige danske tradition kan gå tabt, hvis ikke der gribes ind.

I et forsøg på at fastholde og udvikle den danske designtradition, har man fra politisk hold de sidste par årtier forsøgt at løfte design- og arkitekturuddannelserne gennem krav om forskningsakkreditering og forskningsbaseret undervisning. Der er intet galt med forskning eller forskningsbaseret undervisning i sig selv. Men det er også rigtig vigtigt at have en dyb forståelse af, hvad forskningens rolle kan være på en kunstnerisk uddannelse.

De kunstneriske uddannelser er små, sammenlignet med andre uddannelser. Samtidig skal de rumme en mængde meget specifik faglig viden, der sammenfatter både teoretisk og praktisk viden og erfaring med det kunstneriske udviklingsarbejde. Det samme gælder for alle de kunstneriske uddannelser. For en designskole på højeste internationale niveau betyder det, at der både bør være værksteder for træ, metal, keramik, glas, tekstil, kompositter, digital produktion og tegning. Og indenfor disse specialer vil der ofte være yderligere underliggende specialer. Selv når de unge designere kommer ud og arbejder som formgivere i industrien, er det af stor betydning, at de selv forstår, hvordan man arbejder med, og ikke mod materialernes egenskaber og muligheder. En dygtig designer kan gå i dialog med dem, der står i produktionen, på fabriksgulvet, om materialesammensætninger, maskinernes indstillinger og kvaliteten af det endelige resultat. På samme måde som det er en del af arkitektens arbejde at kunne mødes med entreprenøren på byggepladsen, og en del af billedkunstnerens arbejde at samarbejde med forskellige håndværkere og producenter.

Centralt for arbejdet i værkstederne er den skabende proces, som er baseret på "trial and error"; forsøg og fejltagelser og afprøvninger, der skal have tid og rum på en uddannelse, så de studerende kan føle sig trygge i det. De studerende har brug for kompetente og erfarne praktikere, der kan hjælpe dem gennem denne proces.

Det tager tid og fokuseret arbejde at opbygge den nødvendige praktiske viden og kunnen. Det skal man respektere på alle de kunstneriske uddannelser.

Men kravet om forskning og forskningsbaseret undervisning har skabt en helt ny kategori af problemer, og her har designskolerne været særligt udsatte. Et centralt problem ved den fortolkning af forsknings- og akkrediteringssystemet, der er blevet indført på designskolerne er, at en forsker uden designbaggrund, der skriver artikler til peer-reviewed tidsskrifter, prioriteres højere end en praktisk funderet designer, der bedriver sit forsknings- og udviklingsarbejde gennem sin praksis på værkstedet og præsenterer det på udstillinger og i fagtidsskrifter. Og det vil igen sige, at en studerende, der vil arbejde med beklædning, kan lære meget om kritisk teori på uddannelsen, men meget lidt om materialernes egenskaber og tilskæring.

Politikere fra begge fløje har ellers talt længe om, at praksis skal tilbage i undervisningen. Ikke bare på de kunstneriske uddannelser, men på alle landets uddannelser. Når det ikke er trængt igennem på designskolerne, skyldes det et aspekt ved den politiske regulering, der kan ses på flere fagområder, der har haft politisk bevågenhed - ikke bare på design.

I Danmark, men også i resten af verden, opstod der i begyndelsen af årtusindet en politisk vision om, at design skulle redde verden, og at der derfor skulle investeres i design. Og samtidig blev design beskrevet som en metode, som man ikke behøvede at være formgiver for at beherske, men som i mindst lige så høj grad var baseret på driftigt entreprenørskab og forretningsforståelse, og som kunne anvendes i mange sammenhænge. Kort fortalt medførte dette, at der kom mange statslige midler til designforskningen — flere, end området kunne bære. Det tiltrak forskere fra alle mulige områder, og de skabte sammen deres egen version af, hvad "design" kunne være.

Nu har omstændighederne gjort, at hele præmissen, der lå til grund for designsatsningen i 00'erne, er ændret fundamentalt. Dengang tænkte man, at de vestlige lande alene skulle leve af vidensproduktion, mens den egentlige, fysiske produktion skulle ske andre steder. Den præmis bliver udfordret af de store globale forandringer, vi ser nu, såvel politisk som på grund af klimaet. Vi skal udvikle og producere nye bygningsdele, nye møbler, en helt ny måde at klæde os på meget tættere på der, hvor vi bor. Men det anerkender "designforskningen" ikke.

Derfor skal den politiske vision om mere praksis bakkes op af konkrete indgreb og incitamenter, hvis noget skal forandres meningsfuldt.

Akademiraadet anbefaler, at der forskes på de kunstneriske uddannelsesinstitutioner, men også at den forskning, der bedrives, skal udspringe af den kunstfaglige nysgerrighed, og af de behov, der findes i fagene, og af fagenes praksis. Der bør skabes meget mere plads til vidtgående formgivningseksperimenter og afprøvning af både nye og kendte materialer. Og det bør ske både i forskningen og uddannelserne. Godt design lever af kompromisløs afsøgning og sublimering og dermed mangfoldige fejltagelser og vildveje. Der findes ikke nogen mulighed for at kortslutte disse arbejdsprocesser – og det er fundamentalt for selve dannelsen af en dygtig formgiver.

Det er derfor Akademiraadets opfattelse, at vi som nation bør støtte genopbygningen af den materiale- og værkstedsbaserede undervisning på landets kunstneriske uddannelser. Ikke kun med det formål at højne kvaliteten af uddannelserne, men også fordi den viden, der opbygges på de kunstneriske uddannelsers værksteder, kan bredes ud til tekniske skoler, gymnasier, kunstskeoler og folkeskoler i hele landet – i lighed med den fødekæde, der er fra landets musikkonservatorier ud til musikskolerne.

Akademiraadet består af praktikere, der klar over, at digitale medier og produktion spiller en stor rolle i både design, billedkunst og arkitektur. *Netop* derfor finder rådet det væsentligt, at unge møder hele spekteret af redskaber i deres uddannelse, fra bærbar og 3-D printer til blyant, høvl- og drejebænk. En vittig kommentator noterede, at man ikke kan tænke sig et musikkonservatorium uden et flygel. Det gælder også, selvom man kan udgive et album fra sin bærbare.

Akademiraadet stiller sig til rådighed for yderligere dialog.

Venlig hilsen
AKADEMIRAADET

